MUISTIO YMPÄRISTÖVALIOKUNNALLE

Asia: U 11/2020 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki)

Valtioneuvosto on aikaisemmin laatinut selvityksen (E 100/2018 vp) EU:n strateginen pitkän aikavälin visio vauraasta, modernista, kilpailukykyisestä ja ilmastoneutraalista taloudesta. Maa- ja metsätalousministeriö on esittänyt tästä eduskunnalle myös täydentäviä näkemyksiään. Suomen EU-ilmastovaikuttamista on käsitelty E-kirjeessä (E120/2018 vp), EU:n sopeutumisstrategiaa perusmuistiossa (MMM2019-00019) ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa E-kirjeessä (E 61/2019 vp). Valtioneuvoston kanta eurooppalaisesta ilmastolaista on aiemmin laadittu kirjelmässä (U 11/2020 vp).

Nyt käsiteltävänä olevaan U-jatkokirjeeseen (U 11/2020 vp) liittyen maa- ja metsätalousministeriö yhtyy esitettyyn tilannearvioon ja pitää tärkeänä kunnianhimoisen ja tieteeseen pohjautuvan ilmastopolitiikan tukemista. Ministeriö nostaa esille erityisesti seuraavia näkökohtia suomalaisen ja eurooppalaisen ilmastopolitiikan näkökulmasta:

Ministeriö tukee valtioneuvoston kantaa laillisesti sitovan ilmastoneutraalisuustavoitteen asettamisesta vuodelle 2050. Ministeriö katsoo, että selkeä tavoitteenasettelu tukee Suomen oman kunnianhimoisen 2035-tavoitteen saavuttamista sekä siirtymistä kohti ilmastoneutraalia Eurooppaa. Ministeriö painottaa, että laadittaessa toimenpiteitä hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi tulee kiinnittää huomiota oikeudenmukaisuuteen, kustannustehokkuuteen sekä toteuttamiskelpoisuuteen. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kyseessä on puiteasetus ja että komission ehdotuksia tarkemmista toimenpiteistä 2050-tavoitteen saavuttamiseksi tullaan saaman vuonna 2021, liittyen myös 2030-tavoitteen nostoon. Tulevista aloitteista ministeriö nostaa esille esimerkiksi uusiutuvan energian edistämistä koskevan direktiivin sekä taakanjako- ja LULUCF-asetusten tarkastelut.

Ministeriö tukee Suomen kantaa vuodelle 2030 asetetun 40 prosentin kasvihuonekaasupäästöjen vähennys-tavoitteen nostamisesta vähintään 55 prosenttiin vuoden 1990-tasosta. Ministeriö painottaa, että vuodelle 2030 ehdotettu 55% tavoite tulee ensisijaisesti saavuttaa päästövähennyksillä kaikilla sektoreilla. Ministeriö katsoo, että koska ilmastonmuutoksen suurimmat ongelmat syntyvät fossiilisten polttoaineiden käytöstä, tulee painotuksen komission arvioissa olla niiden käytön voimakkaassa vähentämisessä ja nielujen rooli on toimia joustoina.

Komission ehdotuksessa vuodelle 2050 asetettu tavoite on yhteiseurooppalainen ja komission mukaan sen saavuttamisessa on huomioitava oikeudenmukaisuuden ja yhteisvastuun edistäminen jäsenvaltioiden välillä. Ministeriö huomauttaa, että edetessä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa, on syytä selventää mitä yhteisvastuulla tarkoitetaan ja että esimerkiksi **maankäyttösektorin hiilivarastoja ja nieluja tulee tulevaisuudessakin hallinnoida jäsenmaakohtaisesti**.

Ministeriö pitää hyvänä, että komission alun perin ehdottama delegoituihin säädöksiin pohjautuva nk. kehityspolku korvataan selkeillä välitavoitteilla ja niiden asettaminen hoidetaan tavallisen lainsäätämisjärjestyksen avulla, kuten on ollut tähänkin asti tapana. Ministeriö katsoo, että kehityspolun roolin tulee olla puhtaasti indikatiivinen ja päätöksentekoa tukeva. Ministeriö tukee lähestymistapaa, jonka mukaan EU luo selkeät ilmastotavoitteet kymmenen vuoden syklillä. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että hallinnollisesta mallista ei välitavoitteiden ja raportoinnin kautta tule tehdä liian raskasta, vaan että päähuomion tulee kiinnittyä itse päästöjen vähentämiseen.

Ministeriö katsoo, että kun kansainvälisten joustojen laskentajärjestelmät ovat saavuttaneet vaadittavan tason, tulee niiden käyttöä tarkastella uudelleen. Tällöin esimerkiksi kolmansissa maissa toteutettaviin maankäyttöön, metsiin ja maatalouteen liittyvistä hankkeista syntyviä päästöyksiköitä voitaisiin kenties käyttää kansallisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Ministeriö jakaa valtioneuvoston näkemyksen, että on hyvä, että ilmastolakiin sisällytetään velvoite jäsenmaille ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan suunnitelman tai strategian laatimisesta ja toimeenpanosta, sekä niitä koskevat yleiset sisältövaatimukset. **Ministeriö pitää hyvänä kirjauksia, joiden mukaan sopeutumisstrategioiden osalta päävastuu on jäsenmailla.**

Poikkileikkaavana asiana, ministeriö katsoo, että kaiken ilmastopolitiikan on perustuttava vankalle tieteelliselle pohjalle. Samoin ministeriön mukaan tulee pitää huolta siitä, että hallinnollinen taakka eri tasoilla toteutettavasta raportoinnista ei kasva liian suureksi, vaan että hyödynnetään mahdollisimman paljon jo olemassa olevia käytäntöjä.